

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології як ключова передумова соціального та технологічного прогресу: соціально-філософський аспект

Розглядається роль та місце інформаційної педагогіки у формуванні глобальної інформаційної цивілізації. Зроблено висновок, що говорити в Україні про вплив інформаційних технологій на економічну культуру поки що передчасно, оскільки більшість інформаційно-комунікативних практик, можливих лише при високому рівні інформатизації суспільства, не отримують розвитку, а більшість населення на сьогодні залишається поза сферою розповсюдження сучасних інформаційних технологій.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, соціальний прогрес, технологічний прогрес, глобальна інформаційна цивілізація.

Загальною нормою розвитку освіти у XXI столітті є норма реалізації освіти впродовж життя. У цьому ж контексті має розвиватись також інформаційна педагогіка. Її сенс полягає у тім, щоби людина володіла електронними (комп'ютерними) засобами навчання не тільки в період інтенсивної освіти (загальноосвітня школа – університет), але й протягом усього життя. Останнє реалізується через відповідні курси підвищення кваліфікації чи перекваліфікації кадрів, діяльності різноманітних навчальних і інформаційних центрів, реалізацію різноманітних міжнародних та корпоративних навчальних програм тощо. Зупинимося на цьому більш детально.

Вихід людства на рівень глобальної інформаційної цивілізації призвів до того, що процес інформатизації всіх сфер суспільної реальності став неминучим етапом у розвитку кожного суспільства. Україна, прагнучи стати повноцінним учасником європейського і світового цивілізаційного поступу, повинна відповідати найновітнішим вимогам і темпам глобальної інформатизації соціального і індивідуального життя. В сучасному світі «здатність кожного суспільства та його інституцій збирати, обробляти, аналізувати, систематизувати та накопичувати інформацію за допомогою сучасних інформаційних та комунікативних технологій стає ключовою передумовою соціального та технологічного прогресу. Для соціальної адаптації людини в нових умовах виникає необхідність не просто пристосовуватися до них, а й гармонійно розвиватися. Цьому сприяє інформаційна культура особистості, яка дозволяє не тільки вільно орієнтуватися в інформаційному середовищі, а й брати участь у його формуванні та перетворенні» [10, с. 142]. А враховуючи те, що зміни інформаційно-комунікативних технологій відбуваються швидше, ніж змінюється одне людське покоління, оволодіння ними вимагає постійного вдосконалення і самовдосконалення особистісних і професійних здатностей в сфері інформаційних компетентностей. Звідси, актуалізується нагальна необхідність розвитку системи інформаційної освіти впродовж життя, виробленню розвивальних методів педагогічної майстерності, які б відповідали новітнім вимогам глобального інформаційно-комунікативного середовища.

Світ, що розвивається на основі принципів сприйняття і трансляції великих інформаційних потоків, а також розвитку новітніх інформаційно-комунікативних технологій, вимагає від людини нового ставлення до інформації і знання, без якого неможливо є особистісна адаптація і соціалізація. У зв'язку з цим, однією з найактуальніших сфер

сучасного суспільного функціонування є інформаційна освіта. «Однією з ключових проблем світу, що динамічно змінюється, є необхідність спеціальної підготовки сучасної людини до життя в інформаційному суспільстві і суспільстві знання. Становлення такого суспільства, яке часто називається «суспільством, що навчається», безпосередньо пов'язано зі зростанням потреби кожного громадянина в постійному підвищенні кваліфікації, оновленні знань, засвоєнні нових видів діяльності. Особливе місце при цьому займають інформаційно-комунікаційні технології, які відкривають небувалі можливості доступу до інформації і знань і дозволяють кожній людині реалізувати свій потенціал і покращити якість життя» [3, с. 10]. Основним інструментом такої самореалізації і самовдосконалення є освіта доступна на будь-якому етапі життя і професійної діяльності.

Інформаційна освіта впродовж життя перетворюється на один з ключових засобів адаптації людини до сучасних цивілізаційних вимог. При чому постійне самовдосконалення в сфері застосування інформаційно-комунікативних технологій стає головною умовою професійної та особистісної соціалізації. «Остання інформаційна революція перетворює не лише сферу матеріального виробництва, але й інтелектуальні сфери життя. Відбувається процес переходу від індустріального до інформаційного суспільства. Центральне ядро цього процесу складає обробка інформації за допомогою засобів нових інформаційних технологій. В інформаційному суспільстві, де інформація перетворюється на стратегічний ресурс, кожна людина для успішного здійснення самореалізації повинна мати достатній рівень інформаційної культури» [8, с. 2]. Інформаційна ж культура, як і будь-який інший прояв культурної діяльності людини, передбачає певний ступінь самовдосконалення і набір комунікативних здатностей, що дозволяють людині створювати дискурсивну соціальну єдність. Саме з метою забезпечення кожній людині можливості досягти такого рівня інформаційної культури існує необхідність розвитку інноваційних форм інформаційної педагогіки.

На сьогодні інформаційна неграмотність і некомпетентність є значною перепорою для суспільного розвитку багатьох країн світу, серед яких, на жаль і Україна. Але низький рівень інформаційної культури є також і фактором неможливості особистісного саморозвитку. Сьогодні часто можна зустрітися із ситуацією, коли відбувається «спровоковане прогресом інформаційних технологій вторгнення невідготовленого користувача у певну професійну область. При цьому, природно, страждають всі, включаючи самого користувача, який не володіє навичками, достатніми для виконання необхідної роботи, але все ж таки змушений виконувати її самостійно» [1, с. 19]. В такій ситуації перед суспільством постає завдання активного розвитку системи інформаційної неперервної освіти, яка б охоплювала всі рівні – від дошкільної до освіти дорослих – і могла гнучко реагувати на нові інформаційно-комунікаційні технологічні виклики, а також на актуальні потреби різних фахово-професійних галузей.

Розвиток неперервної освіти, гармонійною частиною якої є освіта дорослих, вже декілька десятиліть є пріоритетним завданням структури соціального вдосконалення розвинутих країн. Сьогодні така система починає вибудовуватися і в Україні. Тому дуже важливо включити в процес побудови сучасної неперервної освіти таку складову, як інформаційна педагогіка і підвищення інформаційної грамотності і культури населення. «Інформаційна освіта є суттєвою органічною частиною і необхідним виміром неперервної освіти, ґрунтується на інформаційно-комунікативних, соціальних, гуманітарних науках і відповідних навчальних дисциплінах, дає необхідні й постійно поновлювані знання, необхідні для життя і діяльності у високотехнологічному інформаційно насиченому суспільстві» [6, с. 87]. Тому система інформаційної освіти і просвітництва, а також новітні інноваційні педагогічні технології в цій сфері, становляться одним з найважливіших секторів як соціально-економічного, так і інтелектуально-гуманітарного розвитку кожного суспільства, яке прагне бути конкурентоспроможним в складній системі цивілізаційно-інформаційного поступу.

Таким самим чином і конкурентоспроможність кожної людини в соціально-адаптивному вимірі залежить від рівня її інформаційно-комунікаційної освіченості. Особливу роль інформаційна грамотність відіграє в сфері особистісної професійної самореалізації. «Професійна компетентність сучасного спеціаліста визначальним чином детермінується рівнем його комп'ютерної грамотності і інформаційної компетентності, навичками самовдосконалення у сфері сучасних інформаційних технологій» [4, с. 108].

Навички ж самовдосконалення, як відомо, набуваються протягом освітньої та самоосвітньої діяльності, розвиненість системи якої залежить від державних, корпоративних і громадських зусиль, які спрямовані на розвиток загальної комп'ютерно-інформаційної грамотності і культури. Розглянемо місце України в системі становлення і розвитку європейської і світової інформаційно-комунікаційної освіти і просвітництва.

Якщо здійснити порівняльний аналіз реального стану інформаційної освіти та просвітництва в Україні і в країнах європейського простору, ми побачимо значні диспропорції і відставання України по всім показникам. Більше того, за багатьма показниками інформаційної грамотності населення і залучення комунікаційних технологій до професійної діяльності Україна пасе задніх і знаходиться на рівні відсталих азійських і африканських країн. Ця проблема є одним з визначальних факторів, які заважають розвитку нашої економіки і громадянського суспільства, адже питання інформаційної грамотності і освіченості є сьогодні в світі визначальними щодо розвитку демократії і національних економік. «Проблема використання інформаційно-телекомунікаційних технологій набула глобального характеру. Вона широко обговорюється на різних форумах світового, національних та регіональних рівнів й все частіше знаходить розв'язання у документах, прийнятих ООН, ЮНЕСКО, МОП та іншими міжнародними організаціями. Так, в Дакарських рамках дій, схвалених Всесвітнім форумом по освіті «Освіта для всіх: виконання наших загальних зобов'язань» передбачено спеціальний підрозділ «Оволодіння інформаційними і комунікаційними технологіями для сприяння досягненню цілей «освіта для всіх» [9, с.21]. Україна, яка ставить собі за мету вихід на рівень розвитку європейських держав, повинна докладати значних зусиль для того, щоб відповідати світовим тенденціям і процесам, що відбуваються в сфері інформаційно-гуманітарної освіти, педагогіки і просвітництва.

Сучасні зміни у сфері політики, економіки, ідеології та культури призвели до необхідності інтенсивного розвитку вітчизняної системи освіти, зокрема інформатизації навчального та наукового процесів, що вимагає оволодіння комп'ютерною грамотністю. «Переосмислення теоретичних засад освіти як закономірного відображення об'єктивних умов нашого соціального буття назріло в Україні саме тепер, коли розбудова держави зумовила необхідність нових педагогічно-освітніх ідей, що мають стати основою становлення національного відродження, відтворення інтелектуального потенціалу народу, забезпечення пріоритетності ролі людини та всебічного її розвитку. Досягнення цієї мети можливе лише за умов широкого застосування у навчально-виховному процесі нових педагогічних технологій, спрямованих на ефективне використання неповторних можливостей особистості та формування її індивідуально-творчих особливостей» [12, с.159–160]. Система освіти в нашій державі має значні просвітницько-педагогічні здобутки, однак саме в сфері інформаційно-комп'ютерної грамотності, особливо в системі неперервної освіти, Україна на європейських теренах пасе задніх. Пов'язано це насамперед з недостатньою розробкою національної стратегії в галузі інформатизації і розвитку комп'ютерної грамотності та комунікаційної компетентності населення, тоді як північноамериканський, європейський і південно-східний азійський регіони вже протягом кількох десятиліть активно розвивають ідеологічне і матеріально-виробниче підґрунтя розвитку інформаційного суспільства, в якому інформаційно-комунікаційна грамотність і компетентність визначає фахово-професійні і соціалізаційні властивості особистості.

У зв'язку з цим, перед українською державою, виробничо-бізнесовою і громадською сферами постає завдання випереджального розвитку інформаційної освітньо-педагогічної системи, в якій важливу роль повинна відігравати освіта дорослих, які вже включені в активне соціальне функціонування, але не володіють достатнім рівнем інформаційної грамотності. На сьогодні в цій сфері вже є певний позитивний поступ. Сучасний стан інформатизації в Україні характеризується такими здобутками:

- сформована і реалізується державна політика у сфері інформатизації;
- активно створюється нормативно-правова та нормативно-технічна бази сфери інформатизації;
- процес інформатизації перестав бути стихійним і набув ознак керованості;
- набирає сили регіональна складова інформатизації;
- утворився і набуває сили ринок сучасних інформаційних технологій та послуг;

- здійснюються заходи, скеровані на захист інформації та забезпечення інформаційної безпеки держави в умовах застосування комп'ютерної техніки;
- розвивається міжнародне співробітництво у сфері інформатизації [див.: 7, с.24].

Однак, не зважаючи на те, що на державному і регіонально-громадському рівні в нашій країні починає вибудовуватися нова чітка структура інформатизації, вона все ще знаходиться в зародковому стані і не відповідає вимогам сучасних європейських і світових тенденцій. Наведемо перелік основних недоліків в системі інформатизації і розвитку інформаційної грамотності в нашій державі, які відмічені у Постанові Верховної Ради України Про рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні від 1 грудня 2005 року № 3175-IV [11, с.131]:

- відсутня національна стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні та план дій щодо її реалізації;
- немає координації зусиль державного і приватного секторів для ефективного використання наявних ресурсів;
- ефективність використання фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів, спрямованих на виконання Національної програми інформатизації (74/98-ВР), впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у соціально-економічну сферу, зокрема в сільське господарство, є низькою;
- є відставання у впровадженні технологій електронного бізнесу, електронних бірж та аукціонів, електронних депозитаріїв, використанні безготівкових розрахунків за товари та послуги тощо;
- рівень інформатизації окремих галузей економіки, деяких регіонів країни є низьким;
- розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери є недостатнім;
- створення національної інформаційної інфраструктури для надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам інформаційних послуг з використанням Інтернету відбувається повільно;
- рівень комп'ютерної грамотності населення є недостатнім, впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій – повільним;
- рівень інформаційної представленості України в Інтернет-просторі є низьким, а присутність в Інтернеті україномовних інформаційних ресурсів – недостатньою;
- рівень державної підтримки виробництва засобів інформатизації, програмних засобів та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій не забезпечує всіх потреб економіки і суспільного життя;
- спостерігаються нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних та телекомунікаційних засобів, поглиблення «інформаційної нерівності» між окремими регіонами, галузями економіки та різними верствами населення;
- не вирішуються у повному обсязі питання захисту авторських прав на програмну продукцію, відсутні системні державні рішення, спрямовані на створення національних структур (центрів, технополісів і технопарків) з розробки конкурентоздатного програмного забезпечення.

Таким чином, проаналізувавши перераховані недоліки, можемо зробити висновки про те, що розвиткові системи інформаційно-комунікаційної освіти в нашій країні перешкоджають багато факторів, серед яких і недоопрацьованість загальнодержавної стратегії, і недостатність матеріальних і нормативно-правових ресурсів, і відірваність від потреб виробництва тощо. При цьому, необхідно відмітити, що Україна має значний науково-технологічний та людський потенціал для створення на своїй території високорозвинутої інформаційно-комунікаційної інфраструктури і повноцінної інтеграції у глобальне інформаційне суспільство. Промисловий сектор інформаційних технологій в Україні демонструє більш високі темпи зростання порівняно з іншими галузями промисловості. За прогнозами експертів компанії IDC [див.:5], така інтенсивність розвитку зберігатиметься ще 3-4 роки (у 2007 році – більше 20 %). Персональні комп'ютери залишаються основою всього ринку інформаційних технологій. У 2007

році їх продажі збільшаться майже на 30%. Відзначимо, що такі високі темпи росту зберігаються за рахунок поки що низького проникнення ПК: серед країн центральної і східної Європи найнижчий рівень проникнення ПК зберігається в Україні і Угорщині (8,8 на 100 мешканців).

Щороку в Україні приблизно удвічі збільшуються обсяги даних, що зберігаються. Ринки програмного забезпечення та IT-послуг залишаються слабозрозумілими, але саме вони мають найбільший потенціал. За даними Асоціації IT України, в останні роки припинився масовий відтік IT-фахівців за кордон, більше того – з'являються прецеденти повернення спеціалістів в Україну. На зовнішніх ринках в середньостроковій перспективі (до 2012 року) можна очікувати збільшення попиту на послуги ІКТ, що потенційно може створити передумови для зростання експорту національного продукту у цій сфері. Однак, такі позитивні тенденції поки що залишаються несистемними і носять скоріше одинично-прецедентний характер, тоді як загальні статистичні данні щодо рівня інформаційної грамотності і компетентності в Україні свідчать про значний, навіть цивілізаційний, розрив між нашою країною і країнами з розвинутою економікою і інформаційно-комунікаційною інфраструктурою.

Варто сказати, що Україна значно поступається розвиненим країнам за рівнем доступу до мережі Internet: 3,8 млн. активних користувачів у 2003 році, 5,653 млн. – у 2005-му (85 (!) місце за кількістю користувачів Internet – 180 на 100 000 населення) [див.:5]. За цими показниками Україна займає передостаннє місце в Європі. При цьому виражена регіональна диспропорція у розподілі українських користувачів глобальної мережі. Майже половина користувачів отримують доступ до Internet у м. Києві та Київській області. Серед проблем відзначимо також слабкий розвиток вітчизняного сегменту Internet – недостатню україномовних інформаційних ресурсів.

Щоб охарактеризувати рівень розвитку інформаційного суспільства в Україні та порівняти його із ситуацією в інших країнах світу, скористаємося результатами вимірювання Індексу цифрової спроможності (2006 рік), що наведені у звіті Міжнародного союзу електрозв'язку (ранжування від 0 до 1). Серед усіх 180 країн, які включено до рейтингу, Україна посідає 93-тє місце й належить до п'ятої групи країн, у яких індекс цифрових можливостей становить від 0.30 до 0.40. Як видно на класифікаційному дереві, разом з Україною до цієї групи потрапили Грузія, Азербайджан, Оман, Таїланд, Ліван, Алжир, Туніс, а також ряд інших країн [див.:5]. Найбільшого розвитку інформаційного суспільства, відповідно до результатів вимірювання за цією методологією досягли Великобританія, Швеція, Норвегія, Тайвань. Ці та деякі інші країни увійшли до першої класифікаційної групи, їх індекс становить 0.65 і більше.

Якщо ж поглянути на позицію України у загальноєвропейському вимірі, то вона перебуває у трійці аутсайдерів. Аналізуючи причини такої низької позиції у рейтингу, можна помітити, що особливо негативною для України є оцінка індикаторів, які належать до складової Індексу під назвою «Використання» (частка осіб, які користуються Internet; відношення користувачів широкосмугового доступу до загальної кількості; відношення користувачів мобільної широкосмугової мережі до загальної кількості). Такі відстаючі позиції залученості населення до користування новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями свідчать саме на недостатню обізнаність українців щодо тих можливостей, які з'являються при використанні цих технологій як у професійній діяльності, так і в індивідуальному житті і особистісно-культурному розвитку.

Ще одним міжнародним індексом, який дозволяє порівняти Україну з іншими країнами за рівнем розвитку інформаційного суспільства є індекс е-готовності (The e-readiness rankings), який щороку визначається для 68 країн за 36 індикаторами (ранжування від 1 до 10) [див.:5]. Протягом останніх років Україна конкурує з Нігерією за 60-е місце у цьому рейтингу, причому у 2006 році остання випереджала Україну на декілька сотих. Такі показники зайвий раз свідчать про нагальність і невідкладність виконання завдань щодо підвищення загальної інформаційно-комунікаційної грамотності і компетентності населення. Враховуючи те, що значна кількість людей пасивних щодо застосування інформаційних технологій в професійному і особистому житті належать до дорослого населення, можна стверджувати про те, що саме на систему освіти впровадж життя, освіти дорослих покладається основне завдання по підвищенню інформаційної грамотності населення нашої країни. У зв'язку з цим,

актуалізується і проблема педагогічно-дидактичного забезпечення системи освіти впровадж життя, особливо її складової спрямованої на інформаційно-комунікаційну освітню і просвітницьку діяльність.

Таким чином, розглядаючи вплив сучасних інформаційно-комунікативних технологій на соціокультурну динаміку українського суспільства, необхідно насамперед підкреслити, що вони сьогодні не чинять на неї значного впливу, як це має місце в економічно розвинутих країнах світу, де інформаційно-комунікативні технології отримали широке розповсюдження і широко використовуються в господарській практиці. Сьогодні західні дослідники, окрім розбіжностей в стилі життя людей, які мають доступ до інформаційних технологій і які його позбавлені, вивчають також особливості використання цих технологій різноманітними соціальними групами. В Україні ж говорити про вплив інформаційних технологій на економічну культуру поки що передчасно, оскільки більшість інформаційно-комунікативних практик, можливих лише при високому рівні інформатизації суспільства, не отримують розвитку, а більшість населення на сьогодні залишається поза сферою розповсюдження сучасних інформаційних технологій. Так, за даними опитування, у 2007 році навик роботи з комп'ютером мали 27,8 % респондентів, протягом місяця, що передувало опитуванню, користувалися Internetом 4,8 %, і 70,6 % всіх опитаних ніколи не працювали з комп'ютером, 80,7 % не мали потреби в користуванні Internetом [2, с.344–345]. Важливим показником є й те, що сучасні інформаційно-комунікативні технології не отримали поки широкого розповсюдження і безпосередньо в господарській сфері життя українського суспільства. Серед найманих працівників навик роботи з комп'ютером мають лише трохи більше третини (36,7 %) респондентів і лише 10,8 % опитаних представників найманої праці постійно використовували його в роботі. При цьому лише в підгрупі з вищою освітою відсоток респондентів, що вміють працювати з комп'ютером (68,6 %), перевищував відсоток тих, хто подібної практики ніколи не мав (30,6 %). В цілому 62,1 % опитаних найманих працівників не вміють працювати і ніколи не користувалися комп'ютером, що може стати одним з найвагоміших факторів, які перешкоджають зростанню продуктивності праці і впровадженню інноваційних технологій. Низькою є і ступінь звернення з виробничими і робочими цілями до послуг мережі Internet (7,7 %) [2, с.345], що також свідчить про неінтегрованість української економічної і виробничої сфери в загальноєвропейській і світовий інформаційно-економічний сегмент.

Список використаних джерел

1. Водолаженко О.В. Проблеми сучасної інформаційної освіти та шляхи їх вирішення / О.В. Водолаженко // Педагогіка та психологія: збірник наукових праць ХДПУ. – Харків: Медіа Група, 1999. – Вип. 11. – С. 17 – 21.
2. Гирич В. От информационной грамотности через информационную компетентность к информационной культуре / В. Гирич // Соціальні виміри суспільства. Випуск 10. – К.: Інститут соціології НАН України, 2007. – С. 338 – 349.
3. Информационная грамотность: международные перспективы / под ред. Х. Лау. Перевод с английского. – М.: МЦБС, 2010. – 240 с.
4. Козлакова Г.О. Модель непрерывной освіти в галузі інформаційних технологій / Г.О. Козлакова // Теоретичні питання освіти та виховання: Збірник наукових праць. Випуск 16 / За заг. ред. академіка АПН України Євтуха М.Б. – К.: Видавничий центр КДПУ, 2001. – С. 107 – 109.
5. Мараховський А. Порівняльний аналіз стану інформаційного суспільства в Україні / Андрій Мараховський // Центр содействия изучению геополитических проблем и евроатлантического сотрудничества Черноморского региона «НОМОС». – <http://nomos.com.ua/content/view/162/82/>
6. Матвієнко О.В. Інформаційна культура особистості: освітньо-виховний контекст: Навчально-методичний посібник / О.В. Матвієнко. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2006. – 116 с.
7. Матвієнко О.В. Інформаційна освіта: інноваційні аспекти / О.В. Матвієнко. – К.: КНУКІМ, 2003. – 126 с.
8. Махмудова Р. Некоторые аспекты формирования информационной культуры / Расмия Махмудова // «Интернет – Освіта – Наука – 2008», VI Міжнародна конференція ІОН-2008, 7 – 11 жовтня 2008 р. Збірник матеріалів конференції. Том 1. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – С. 1 – 4.

9. Ничкало Н.Г. Ключові напрями педагогічних досліджень з проблем використання інформаційно-телекомунікаційних технологій / Н.Г. Ничкало // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: Збірник наукових праць. – Львів: ЛДУ БЖД, 2006. – С. 21 – 29.

10. Повідайчик О. Формування інформаційної культури особистості як пріоритетне завдання сучасної системи освіти / О. Повідайчик // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці: Рута, 2005. – Випуск 262: Педагогіка та психологія. – С. 142 – 148.

11. Постанова Верховної Ради України Про рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні від 1 грудня 2005 року № 3175-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 15. – С. 131.

12. Шапошнікова І.М. Комп'ютерна грамотність як умова ефективного розвитку суспільства / І.М. Шапошнікова, Л.Л. Макаренко // Наука і сучасність: Збірник наукових праць НПУ імені М.П. Драгоманова. – К.: Логос, 2003. – Том XXXVIII. – С. 159 – 164.

Кивлюк О.П. Современные информационно-коммуникационные технологии как ключевые предпосылки социального и технологического прогресса: социально-философский аспект

Рассматривается роль и место информационной педагогики в формировании глобальной информационной цивилизации. Сделан вывод, что говорить в Украине о влиянии информационных технологий на экономическую культуру пока еще преждевременно, поскольку большинство информационно-коммуникативных практик, возможных только при высоком уровне информатизации общества, не получают развития, а большинство населения на сегодня остается за сферой распространения современных информационных технологий.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, социальный прогресс, технологический прогресс, глобальная информационная цивилизация.

Kyvliuk, O.P. Modern informational-communication technologies – key precondition for social and technological progress (socio-philosophical analysis)

Review of the role and place of information education in formation of global information civilization. A conclusion has been made that it is too early for Ukraine to speak about information technologies influence on economic culture, while the majority of information communication practices (available only in case of high level society informatization) are not being developed. Nowadays the majority of population is outside the sphere of spreading modern information technologies.

Key words: information communication technologies, social progress, technological progress, global information civilization.

УДК 316.77;378; 87.9

Аксьонова В.І.

Методологічні засади міжкультурної комунікації в контексті сучасного інформаційного суспільства

Дається аналіз міжкультурної комунікації як складного соціального феномена, що розгорнувся в умовах глобалізації; аналізуються умови, при яких розгортаються комунікативні процеси в умовах інформаційної єдності людства та відбувається формування сучасної комунікаційної парадигми сучасного постіндустріального чи інформаційного суспільства.

Ключові слова: методологія, міжкультурна комунікація, глобалізація, інформаційна єдність людства, комунікативні процеси, сучасна комунікативна культура, особистість.

Актуальність дослідження міжкультурної комунікації в умовах інформаційної єдності людства виходить з того, що, *по-перше*, комунікативна парадигма сьогодні формується в умовах постіндустріального та інформаційного суспільства, в контексті яких засоби масової інформації та інформаційно-комунікативні технології представляють собою найважливішу сторону цивілізації. В сучасних дискусіях переходу до інформаційного суспільства, до «суспільства знання» важливе місце займають антропологічні установки: пошуки смислу, моральності та цінності (аксіологічні та етичні); устремління до пізнання. У всіх цих установках важливу роль відіграє комунікація, світ і суспільство в умовах глобалізації та інформатизації все більше розуміються через призму комунікації. *По-друге*, актуальність формування міжкультурної комунікації визначається тим, що «парадигма філософії свідомості» змінюється комунікативною культурою, і багато соціальних філософів сьогодні говорять про «лінгвістичну зміну». *По-третє*, актуальність виходить з того, що існування людини в інформаційному суспільстві залежить від рівня взаємодії з середовищем, вміння спілкуватися в єдиному комунікативно-глобалізаційному просторі. *По-четверте*, комунікативні, поведінкові акти визначають характер та напрями культурних, духовних, процесів у будь-якому суспільстві, які мають своєю основою сприйняття та інтерпретацію індивідами картини світу, світовлаштування, усвідомлення власних інтересів. Сприйняття, інтерпретація, усвідомлення та формування інформації як атрибуту матеріальної єдності світу спираються на отриману у ході комунікації інформацію щодо картини світу та її відтворення в індивідуальній свідомості вже в інтегрованому й структурованому вигляді. Суперечність між потребою у розвитку особистості, здатної транслювати загальнолюдські цінності, виступати суб'єктом міжкультурної взаємодії, і реальним рівнем комунікативної культури особистості пред'являє нові вимоги до комунікативної культури нової інформаційної доби, яка повинна відповідати новим умовам – глобалізації, інформатизації, єдності людства. Сьогодні суспільству потрібна культурна і комунікативна людина, здатна інтегрувати культуру знань, почуттів, спілкування, креативного підходу до всіх процесів, що сприяють формуванню єдиної комунікативної парадигми інформаційного суспільства, що являє собою «єдність у різноманітності». Осмислення комунікативної культури особистості в умовах інформаційного суспільства та глобальної комунікації надає можливість досягнути стратегічні пріоритети розвитку українського соціуму в новому тисячолітті, так як саме розвиток гуманних засад міжкультурної комунікації є пошуком підвалин, нових меж та форм соціалізації індивіда, щоб людина реалізувала себе як провідник і творець більш прогресивних форм співжиття. Фундамент, який закладається у процесі формування нової парадигми комунікативної культури, базується на загальнолюдських цінностях, в яких втілені